

2020-2021

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchoddedig (MPA)

CYNLLUN GWEITHREDU AR GYFER CYMRU

All cover images: © Natural Resources Wales

This document is also available in English. Mae'r ddogfen hon ar gael yn Saesneg hefyd.

Coronafeirws (Covid-19)

Cafodd y camau canlynol eu dewis a'u sgorio gan Grŵp Llywio Rheoli'r Ardaloedd Moroedd gwarchoddedig cyn ymddangosiad Covid-19. Mae'n bosibl felly bydd canllawiau Covid-19n Llywodraeth Cymru yn cyfyngu ar y camau y gellir eu cymryd. Ymdrinnir â hyn yn Adroddiad Blynyddol y flwyddyn nesaf.

Cyflwyniad

Dyma drydydd Cynllun Gweithredu ar gyfer y Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchoddedig (MPA) yng Nghymru. Fe'i cynhyrwyd gan Grŵp Llywio Rheoli MPAau Cymru. Mae'n nodi'r camau gweithredu â blaenoriaeth ar lefel rhwydwaith i wella'r gwaith o reoli MPAau ac, felly, gwella neu gynnal cyflwr y rhwydwaith o MPAau yng Nghymru. Mae'n ategu gweithgarwch rheoli a gyflawnir ar lefel leol ac a nodwyd o fewn cynlluniau gweithredu safleoedd unigol lle maent yn bodoli.

Mae Cynllun Gweithredu 2020-21 yn mynd law yn llaw â **Fframwaith Rheoli'r Rhwydwaith MPAau ar gyfer Cymru 2018–2023 (Fframwaith)** ac mae'r ddau gyda'i gilydd yn rhoi cyfeiriad i Awdurdodau Rheoli wrth iddynt roi eu gweledigaeth tymor hir ar gyfer rheoli'r rhwydwaith ar waith.

Bydd rhwydwaith MPAau Cymru o dan reolaeth effeithiol a chyson sy'n diogelu bywyd gwylt a chynefinoedd morol safleoedd, gan arwain at gyflawni neu gynnal cyflwr ffafriol nodweddiol safleoedd. Mae'r broses o reoli'r rhwydwaith yn cynnal ecosystemau morol cadarn sydd yn eu tro yn helpu i sicrhau moroedd glân, diogel, iach, cynaliadwy, cynhyrchiol a bioamrywiol yng Nghymru. Bydd MPAau yn cael eu gwerthfawrogi am y buddion hirdymor y maen nhw'n eu darparu i bobl Cymru, trwy amddiffyn eu treftadaeth naturiol a diwylliannol gyfoethog.

Caiff y Cynllun Gweithredu hwn ar gyfer 2020-21 ei gyhoeddi ar y cyd ag **Adroddiad Blynyddol ar Reoli Rhwydwaith MPAau Cymru 2019-20** sy'n rhoi'r diweddaraf am hynt y camau y rhoddwyd blaenoriaeth iddynt yng Nghynllun Gweithredu llynedd (2019-20).

Y Camau Gweithredu

Mae pob cam gweithredu yng Nghynllun Gweithredu 2020-21 yn cyfrannu at o leiaf un o bum egwyddor rheoli MPAau y Fframwaith, er mwyn llywio'r gwaith o wireddu'r weledigaeth a chyflawni'r amcanion ar gyfer rheoli'r rhwydwaith:

MP1 Cynllunio Strategol: Dylai'r gwaith o reoli gael ei lywio gan brosesau cynllunio strategol ar lefel adrannol yn ogystal â lefel Cymru gyfan. Mae'n cefnogi'r defnydd cynaliadwy o'r rhwydwaith MPAau mewn ffyrdd sy'n gwarchod ac yn gwella cyflwr, yn cefnogi gwydnwch ecosystemau morol, yn cefnogi llesiant ac sy'n sicrhau y rheolir adnoddau naturiol yn gynaliadwy.

MP2 Prosesau rheoleiddio, caniatáu datblygiad ac asesu: Dylid cynnal prosesau rheoleiddio, penderfyniadau cydsynio a phrosesau asesu mewn ffordd gyson a chymesur ar draws y rhwydwaith, a dylent ystyried a chefnogi cynnal neu wella (lle bo hynny'n bosibl/briodol) cyflwr safleoedd a nodweddion perthnasol ar draws y rhwydwaith.

MP3 Cyngor a chanllawiau rheoli: Dylai gwneud penderfyniadau a gweithgareddau rheoli gael eu cefnogi gan gyngor a chanllawiau clir a chyson ar MPAau gan gynnwys eu hamcanion cadwraeth.

MP4 Deall cyflwr, pwysau a bygythiadau i safleoedd a'u nodweddion i lywio'r dull o reoli: dylai'r rheolwyr gael eu llywio, a chyfeirio'n gyson at, asesiadau ffurfiol a chofnodi iechyd a chyflwr nodweddion, safleoedd a'r rhwydwaith cyfan. Caiff yr asesu a'r cofnodi a'u llywio gan raglen fonitro wedi'i blaenoriaethu sy'n gwella dealltwriaeth o gyflyrau, newidiadau ac effaith ar draws agweddau ar y rhwydwaith ble y gwelir y pwysau mwyaf.

MP5 Rheoli ehangach: dylai gweithrediadau rheoli ar safleoedd unigol a niferus gael eu blaenoriaethu i sicrhau cyflawni gweithgareddau sydd â'r potensial mwyaf o wella dull o reoli y prif bwysau, ac amodau ar draws y rhwydwaith. Gall gweithgareddau rheoli gynnal neu wella cyflwr nodweddion, nodi a datrys problemau lleol penodol a chodi ymwybyddiaeth am MPAau trwy ymyriadau wedi'u targedau a gwaith ymgysylltu ag aelodau'r cyhoedd.

Cynigiwyd camau gweithredu i'r Grŵp Llywio ar gyfer Rheoli MPAau i'w hasesu'n erbyn set o feini prawf blaenoriaeth y cytunwyd arnynt, a nodir yn yr Atodiad. Mae'r Grŵp Llywio wedi cytuno ar restr o 23 o gamau gweithredu â blaenoriaeth, gan gynnwys tri newydd a nodwyd ac a ychwanegwyd eleni. Mae'r camau gweithredu'n adlewyrchu hyd a lled y gweithgarwch rheoli ar gyfer MPAau sy'n digwydd bob dydd, yn ogystal ag ymyriadau a phrosiectau penodol. Mae llawer o'r prosiectau a'r ymyriadau hyn yn cwmpasu'r rhwydwaith cyfan ond mae rhai yn brosiectau pilot ar safleoedd unigol.

Fel ag yng Nghynllun Gweithredu 2019-20, mae llawer o'r camau'n ymchwiliadol eu natur a rhagwelir iddynt arwain at ddatblygu ymyriadau actif addas, a roddir ger bron ar gyfer eu sgrinio a'u blaenoriaethu ar gyfer fersiynau o'r Cynllun Gweithredu yn y dyfodol.

Mynegai

Camau Gweithredu â Blaenoriaeth

Tudalen

Integreiddio rheolaeth gynaliadwy ar y rhwydwaith MPAau â phroses y Datganiadau Ardal	6
Datblygu dull o gynnal asesiadau gwell a chyfnodol o gyflwr MPAau	6
Datblygu ymhellach raglen monitro forol yn seiliedig ar risgiau ar draws y rhwydwaith o MPAau	7
Rhaglen Gwella Cyflwr y Rhwydwaith MPAau	7
Datblygu canllawiau cyson a chymesur er mwyn gella cyngor ar waith achos a chefnogi'r gwaith o roi Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru ar waith	8
Datblygu methodolegau i asesu bregusrwydd nodweddion y rhwydwaith gan ddefnyddio data o system monitro cychod o'r tir (iVMS) – Newydd*	8
Rheoli MPAau trwy brosesau asesu a chydysnio rheoleiddiol	9
Gwella mapiau o ehangder a dosbarthiad cynefinoedd morol Atodiad I	9
Prosiect rheolaeth gynaliadwy ar adnoddau naturiol y môr	10
Cynnal cysylltiadau rhwng Cynllun Gweithredu'r Rhwydwaith o MPAau a chamau gweithredu a gytunwyd yn lleol, pan fo'r rhain yn bodoli, a chefnogi'r gwaith o edrych am gyfleoedd ariannu	10
Asesu pa mor fregus y mae nodweddion cynefinoedd Atodiad 1 i'r newid yn yr hinsawdd yng Nghymru – Newydd*	11
Prosiect Cymru ar gyfer Gweithgareddau na ellir eu Trwyddedu	11
Mynd i'r afael ag effeithiau gwasgfa arfordirol ar MPAau	12
Cyflawni'r camau gweithredu â blaenoriaeth o fewn y Cynllun Gweithredu Sbwriel Morol lle maent yn fuddiol i'r rhwydwaith o MPAau yng Nghymru	12
Prosiect Sbwriel Cymunedol	13
Prosiect Adfer Wystrys Brodorol Cymru – Newydd*	13
Prosiect peilot ar bori morfeydd heli ac ansawdd dŵr yn ACA Bae Caerfyrddin a'i Aberoedd	14
Lleihau aflonyddu ar famaliaid ac adar morol	14
Datblygu cynllun bioddiogelwch sy'n ymwneud â rhywogaethau estron goresgynnol (INNS) morol	15
Datblygu Strategaeth Gwarchod Dolffiniaid a Llamidyddion ledled y DU	15
Cynllun gweithredu i leihau nifer yr adar sy'n cael eu dal yn ddamweiniol fel sgil-ddalfa yn nyfroedd y DU	16
Asesu a, lle y bo angen, rheoli effaith gweithgareddau pysgota masnachol ar MPAau	16
Gweithredu dull o orfodi pysgodfeydd sy'n seiliedig ar risg fel cam blaenoriaeth yng Nghynllun Gweithredu llynedd (2019-20)	17
Atodiad: Canllawiau blaenoriaethu ar gyfer camau sgrinio a sgorio i'w cynnwys yng Nghynllun Gweithredu Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchoddedig	18

Camau Gweithredu

Integreiddio rheolaeth gynaliadwy ar y rhwydwaith MPAau â phroses y Datganiadau Ardal

Disgrifiad

Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Rheoli MPAau wedi'i ymgorffori yn y **Datganiadau Ardal**, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2020.

I roi'r datganiad ardal ar waith, canolbwyntir ar nifer o gamau gweithredu sy'n berthnasol i reoli MPAau ledled Cymru. Mae llawer o'r camau perthnasol eisoes wedi'u hymgorffori yn y cynllun gweithredu hwn.

Byddwn yn y flwyddyn i ddod yn canolbwyntio ar ymgysylltu ag amrywiaeth o randdeiliaid i gytuno ar gamau cydweithredol y gallwn eu cymryd i roi'r camau gweithredu sydd wedi'u nodi yn y themâu ar waith:

- Atebion seiliedig ar natur ac ymaddasu yn y parth arfordirol;
- Cefnogi'r gwaith o weithredu cynlluniau morol; ac
- Adeiladu gwydnwch yr amgylchedd morol.

Canlyniadau

Integreiddio prosesau cynllunio a rheoli morol a rhoi cefnogaeth ychwanegol i gyflawni'r gwaith o reoli'r rhwydwaith MPAau.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Parhaus

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru
Awdurdodau Rheoli a phob
rhanddeiliad perthnasol arall

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Datblygu dull o gynnal asesiadau gwell a chyfnodol o gyflwr MPAau

Disgrifiad

Bydd y prosiect hwn yn datblygu dangosyddion a phroses ar gyfer gwella'r broses o adrodd ar gyflwr y nodweddion a ddiogelir o fewn y rhwydwaith MPAau yng Nghymru. Fe'i noddir gan yr EMFF.

Prif weithgareddau'r prosiect yw:

- datblygu cyfres o ddangosyddion adrodd, fel y gellir asesu ac adrodd ar nodweddion MPAau yn fwy effeithlon;
- datblygu canllawiau y cytunwyd arnynt yn disgrifio sut y bydd asesiadau o gyflwr safleoedd yn cael eu cynnal ar bob un o'n MPAau; ac
- treialu'r fethodoleg newydd ar safle(oedd)/nodwedd(ion) MPAau yng Nghymru.

Canlyniadau

Prif ganlyniad y prosiect fydd y gallu i gynnal asesiadau prydlon o gyflwr safleoedd gan arwain at ddealltwriaeth well o gyflwr ein MPAau yng Nghymru, a fydd yn llywio'r gwaith rheoli'n well ac yn rhoi ffocws i flaenoriaethau.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Hyd 2018 – Meh 2022

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Datblygu ymhellach raglen monitro forol yn seiliedig ar risgiau ar draws y rhwydwaith o MPAau

Disgrifiad	Canlyniadau	
<p>Mae opsiynau wedi'u paratoi ar lefel y wlad a'r DU ar gyfer rhaglen i fonitro bioamrywiaeth y môr, wedi'i blaenoriaethu ac yn seiliedig ar risg. Mae'r opsiynau hynny bellach o dan ystyriaeth.</p> <p>Wrth roi'r rhaglen newydd ar waith, bydd y rhaglen fonitro bresennol yn dal i gael ei chynnal.</p>	<p>Gwell sail dystiolaeth i lywio asesiadau o gyflwr MPAau a mesurau rheoli priodol yn y dyfodol.</p> <p>Yn y tymor hir bydd y gwaith hwn yn sicrhau y gellir cael gwell dealltwriaeth o effeithiolrwydd mesurau rheoli.</p>	
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
<p>Mae'r adolygiad o'r rhaglen fonitro wedi'i chwblhau ac mae'r opsiynau a ffefrir ar raddfa'r DU wedi'u darparu. Rhoi rhaglen newydd integredig o fonitro bioamrywiaeth y môr ar waith.</p>	<p>Cyfoeth Naturiol Cymru Cydbwyllgor Cadwraeth Natur Llywodraeth Cymru</p>	<p>Nac ydyn</p>

Rhaglen Gwella Cyflwr y Rhwydwaith o MPAau

Disgrifiad	Canlyniadau	
<p>Mae'r rhaglen waith hon yn archwilio camau rheoli posibl, lle y bo angen, er mwyn mynd i'r afael â phwysau a bygythiadau a nodwyd i'r rhwydwaith MPAau.</p> <p>Eleni, bydd y rhaglen yn canolbwyntio ar weithio gyda swyddogion rheoli lleol i datblygu prosiectau sy'n deillio o gamau newydd a rhai sydd eisoes yn bod ac ymchwilio i lwybrau cyllido posibl ar gyfer blwyddyn nesaf. Bydd prosiectau'n rhoi blaenoriaeth i gamau fydd yn gwella cyflwr neu'n ein helpu i ddeall y prif bwysau a bygythiadau.</p>	<p>Bydd canolbwyntio'r ymdrech ar heriau rheoli â blaenoriaeth, yn parhau i helpu i ddatblygu a chyflawni'r camau hynny (1) sydd â'r potensial mwyaf i wella (neu gynnal) cyflwr nodweddion ar draws y rhwydwaith, neu (2) a fydd yn gwella dealltwriaeth o'r cysylltiad rhwng gweithgareddau a chyflwr nodweddion.</p>	
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
<p>Parhaus</p>	<p>Cyfoeth Naturiol Cymru</p>	<p>Ydyn</p>

Datblygu canllawiau cyson a chymesur er mwyn gwella cyngor ar waith achos, a chefnogi'r gwaith o roi Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru ar waith

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Diben y gwaith hwn yw datblygu canllawiau i gefnogi asesiad cyson a chymesur o effeithiau gweithgareddau a reoleiddir ar nodweddion gwarchoddedig ardaloedd morol gwarchoddedig yng Nghymru.</p> <p>Mae canllawiau'n cael eu datblygu i gefnogi'r gwaith o roi polisiau Cynllun Morol Cenedlaethol Cymru ar waith mewn penderfyniadau e.e. trwyddedu morol a chanllawiau sy'n ymwneud â pholisiau penodol.</p>		<p>Bydd canllawiau cyson a chymesur yn cefnogi penderfyniadau gwell a fydd yn helpu i wella diogelwch gwaith rheoli ac yn helpu i gynnal cyflwr nodweddion ein MPAAu a'u gwella lle y bo'n briodol.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Rhaglen barhaus o ganllawiau perthnasol	Cyfoeth Naturiol Cymru Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur	Ydyn

Datblygu methodolegau i asesu bregusrwydd nodweddion y rhwydwaith gan ddefnyddio data o system monitro cychod o'r tir (iVMS)

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Gan ddefnyddio setiau data bach o iVMS o bell, ymchwilir i ryngweithiad nodweddion i weld a yw data o'r fath (dulliau casglu llusg neu sefydlog) yn addas i asesu bregusrwydd nodweddion y rhwydwaith. Mae angen y gwaith hwn cyn rhoi systemau iVMS ar waith yng Nghymru a dechrau dadansoddi data. Trwy ddatblygu'r wybodaeth a'r prosesau hyn nawr, daw manteision i'r rhannau o'r rhwydwaith MPS sy'n fregus i bysgota.</p>		<p>Adroddiad ar fethodolegau dadansoddi data sy'n disgrifio pa nodweddion y byddai'n addas eu defnyddio i asesu llwybrau rhyngweithio. Bydd casgliadau'n cynnwys argymhellion ar gyfer nodweddion a bylchau asesu.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
2020-21	Llywodraeth Cymru	Yn rhannol

Rheoli MPAAu trwy brosesau caniatáu ac asesu rheoleiddiol

Disgrifiad

Nod y gwaith hwn yw sicrhau bod caniatâd rheoleiddiol, prosesau asesu a gweithgarwch sy'n galluogi prosesau penderfynu yn ystyried yr effeithiau posibl ar y rhwydwaith MPAAu ac yn cynnwys mesurau lliniaru priodol lle y bo angen.

Canlyniadau

Gwneud penderfyniadau sy'n lleihau'r effaith ar nodweddion ein rhwydwaith MPAAu.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Parhaus

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Pob Awdurdod Rheoli

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Gwella mapiau o ehangder a dosbarthiad cynefinoedd morol Atodiad I

Disgrifiad

Mae'r gwaith hwn yn darparu tystiolaeth allweddol i helpu i reoli Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA) (e.e. cyngor ar waith achos) ac adrodd **Erthygl 17**. Mae hyn yn golygu yn bennaf casglu data trydydd parti (e.e. data 'multibeam' UKHO) i ddiweddarau mapiau.

Canlyniadau

Bydd mapiau gwell yn cefnogi'r gwaith rheoli yn ogystal â gwaith asesu ac adrodd.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Parhaus
(wrth i ddata newydd ddod i glawr)

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Prosiect Rheolaeth Gynaliadwy ar Adnoddau Naturiol y Môe

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Mae'r prosiect hwn yn datblygu, ac yn gwella mynediad at, y sylfaen dystiolaeth amgylcheddol, er mwyn helpu i nodi cyfleoedd a chyfyngiadau o ran datblygiad posibl y sector ynni tonnau a ffrydiau llanw a'r sector dyframaethu yn nyfroedd Cymru yn y dyfodol. Bydd yn creu canllawiau lleoliadol a mathau eraill o offer i ganiatáu ystyriaeth o nodweddion sensitif amgylcheddol a helpu i sicrhau cydymffurfiaeth â'r polisiau amgylcheddol yng Nghynllun Morol Cenedlaethol Cymru (ar ôl ei fabwysiadu).</p> <p>Mae ail gam y prosiect, sydd ar y gweill ar hyn o bryd, yn cynnwys casglu data newydd a dehongli tystiolaeth bresennol er mwyn mapio cyfyngiadau a chyfleoedd amgylcheddol mewn ardaloedd adnoddau. Allbynnau terfynol y prosiect fydd pecynnau tystiolaeth i lywio'r gwaith o gynllunio, asesu a chydysnio datblygiadau.</p>		<p>Bydd gwella mynediad at ddata a gwybodaeth berthnasol, canllawiau lleoliadol ac adnoddau gwneud penderfyniadau yn helpu i sicrhau canlyniadau gwell i'r amgylchedd morol, gan gynnwys MPAAu, ac yn cyfrannu at ddatblygiad cynaliadwy'r sectorau hyn.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Rhagfyr 2020	Cyfoeth Naturiol Cymru Llywodraeth Cymru	Ydyn

Cynnal cysylltiadau rhwng Cynllun Gweithredu'r Rhwydwaith MPAAu a chamau gweithredu a gytunwyd yn lleol, pan fo'r rhain yn bodoli, a chefnogi'r gwaith o edrych am gyfleoedd ariannu

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Bydd y cam hwn yn amlygu camau gweithredu lleol perthnasol ac yn cysylltu â'r rhain, gan gynnwys camau gweithredu lleol penodol yn y Cynllun Gweithredu blynyddol fel y bo'n briodol.</p>		<p>Mae'n caniatáu i'r arferion gorau gael eu rhannu o wahanol safleoedd i'r rhwydwaith o MPAAu ac yn annog gwaith ar draws safleoedd, yn ogystal â hyrwyddo'r gwaith sy'n cael ei wneud ar lefel safle.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Adroddiadau a gynhyrchwyd gan EMSOs a'u casglu gan gynghorydd EMSO MPAMSG erbyn Mai 2020	Grwpiau Awdurdod Perthnasol	Ydyn

Asesu pa mor fregus y mae nodweddion cynefinoedd Atodiad 1 i'r newid yn yr hinsawdd yng Nghymru

Disgrifiad

Nid oes gennym ddealltwriaeth dda ar hyn o bryd o effeithiau'r newid yn yr hinsawdd ar nodweddion Atodiad 1.

Bydd yr astudiaeth ddesg hon fydd yn para blwyddyn yn ein helpu i ddeall effaith hinsawdd sy'n newid ar nodweddion ACA ac effeithiau posibl senarios allyriadau ac amserlenni rheoli gwahanol. Bydd y canlyniadau'n helpu i nodi unrhyw newidiadau tebygol yng nghyflwr a/neu wasgariad y nodweddion yn sgil newidiadau'r hinsawdd gan ddylanwadu yn eu tro ar ddatblygu opsiynau rheoli a/neu addasu safleoedd.

Canlyniadau

Bydd canlyniadau'r prosiect yn helpu i ddylanwadu ar opsiynau rheoli ac addasu ar lefel nodwedd, safle a rhwydwaith yn ogystal â'n helpu i ddeall y newidiadau posibl i wasanaethau ecosystem.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Ebrill 2020 – Mawrth 2021

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Oes

Prosiect Cymru ar gyfer Gweithgareddau na ellir eu Trwyddedu

Disgrifiad

Bydd Prosiect Cymru ar gyfer Gweithgareddau na ellir eu Trwyddedu yn canolbwyntio ar gamau â blaenoriaeth i wella'n dealltwriaeth a rheoli'r rhwydwaith MPAau.

Eleni bydd y prosiect yn canolbwyntio ar:

- Ddatblygu ac arfarnu opsiynau rheoli ar gyfer palu am abwyd ar y Gann
- Parhau i weithio i nodi ardaloedd sy'n sensitif i weithgareddau angori a mwrio yn y rhwydwaith MPAau
- Parhau i weithio gyda swyddogion rheoli lleol i nodi gweithgareddau blaenoriaeth newydd (gan gysylltu â gwaith Rhaglen Gwella Cyflwr y Rhwydwaith MPAau).

Canlyniadau

Gwell sail dystiolaeth ar gyfer gweithgareddau blaenoriaeth uchel.

Blaenoriaethu a gweithredu gwaith rheoli, lle y bo angen, er mwyn gwella (neu gynnal) cyflwr nodweddion MPAau.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Mawrth 2021

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Mynd i'r afael ag effeithiau gwasgfa arfordirol ar MPAs

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Bydd y prosiect hwn yn parhau i gasglu tystiolaeth i ddeall effeithiau'r wasgfa arfordirol ar ein rhwydwaith MPAAu gan gynnwys parhau i gymryd rhan mewn trafodaethau a phrosiectau ar lefel y DU.</p> <p>Bydd gwaith yn parhau i ddatblygu prosiectau creu cynefinoedd yng Nghymru er mwyn darparu cynefin arfordirol cydadferol ar gyfer cynefinoedd y rhagwelir eu colli yn sgil gwaith sy'n gysylltiedig â chynlluniau rheoli risg llifogydd ac erydu arfordirol.</p>		<p>Defnyddio gwybodaeth newydd am effeithiau gwasgfa arfordirol er mwyn helpu i gynnal cyfanrwydd y rhwydwaith.</p> <p>Digolledu am golli rhai cynefinoedd arfordirol oherwydd newid yn yr hinsawdd.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Parhaus	Cyfoeth Naturiol Cymru Llywodraeth Cymru	Ydyn

Cyflawni'r camau gweithredu â blaenoriaeth o fewn y Cynllun Gweithredu Sbwriel Morol lle maent yn fuddiol i'r rhwydwaith MPAAu yng Nghymru

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Yn 2019 cynhaliodd Partneriaeth Moroedd Glân Cymru arolwg o Gynllun Gweithredu Sbwriel Môr Cymru. Bydd Cynllun Gweithredu ar Sbwriel Môr Partneriaeth Moroedd Glân Cymru yn helpu i fynd i'r afael â sbwriel môr ac yn gweithio i leihau sbwriel yn y môr.</p> <p>Mae'r Bartneriaeth yn annog partneriaid i adnewyddu eu haddunedau i'r Cynllun Gweithredu ar gyfer 2020-21. Mae'r addunedau hyn yn amlinellu'r prif amcanion a mesurau y ceisir eu cyflawni. Mae Adolygiad 2017–2020 wedi'i gynhyrchu i ddangos yr hyn sydd wedi'i wneud.</p> <p>Mae'r Bartneriaeth yn cynnal ac yn cefnogi gwaith i ddatrys problem plastig untro. Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n ystyried mesurau, gan gynnwys gwahardd eitemau untro, a bydd y bartneriaeth yn parhau i gefnogi a chynnig cyngor lle gwelir bod angen. Bydd cyflwyno mesurau i ddatrys problem sbwriel yn ei darddiad yn gwneud y rhwydwaith MPAAu yn fwy cynaliadwy yn y pen draw.</p> <p>Mae prosiect a ariannwyd gan grant yr EMFF yn cyrraedd ei ail ran yn dilyn cynnal gweithgareddau'r Cynllun Gweithredu oedd yn seiliedig ar dystiolaeth. Bydd yr ail ran yn cynnwys gweithio gydag ysgolion uwchradd i ystyried ymarferoldeb ymgorffori sbwriel môr yng ngwaith eco-sgolion.</p> <p>I gyd-fynd â'r gwaith hwn, bydd y prosiect yn gweithio hefyd â'r diwydiant twristiaeth i dreialu ymarferoldeb eco-wobr.</p>		<p>Gwella dealltwriaeth o effeithiau sbwriel ar yr amgylchedd morol ac MPAAu os cymerir mesurau o'r fath a, lle bo hynny'n briodol, eu lleihau.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Rhagfyr 2021	Partneriaeth Moroedd Glân Cymru Llywodraeth Cymru	Ydyn

Prosiect Sbwriel Cymunedol

Disgrifiad

Y bwriad eleni oedd defnyddio'r adolygiadau o brosiectau sbwriel cymunedol yn ystod blwyddyn 1 i weithredu ar y camau mewn Cynlluniau Rheoli Systemau Rheoli Amgylcheddol ac ar y camau a bennwyd gan y Bartneriaeth Moroedd Glân. Oherwydd COVID-19, addaswyd ail flwyddyn y prosiect er mwyn ceisio ymchwilio i effaith COVID-19 ar grwpiau casglu sbwriel lleol ac effaith COVID ar faint o sbwriel, a'r mathau o sbwriel, a welir ar gyrion Arfordirol yr Ardaloedd Morol Gwarchoddedig a ledled y wlad. Y nod hefyd yw ymchwilio i unrhyw newidiadau mewn ymddygiad, er enghraifft, defnyddio mwy ar eitemau untro fel masgiau.

Dyma rai o allbynnau penodol y gwaith eleni:

- Monitro data o'r sesiynau casglu sbwriel
- Canllawiau arferion gorau ar gyfer grwpiau casglu sbwriel wrth iddynt wneud hynny o dan amgylchiadau COVID-19
- Dealltwriaeth o effaith COVID ar sbwriel a llygredd morol
- Dealltwriaeth o effaith COVID ar ymddygiad unigolion o ran eitemau untro a thafu sbwriel
- Astudiaeth ddichonoldeb o waith i'w wneud yn y dyfodol, gan gynnwys defnyddio dronau, deallusrwydd artifisial a chamerau aml-sbectrol i fonitro sbwriel a mathau o sbwriel

Canlyniadau

Codi ymwybyddiaeth am sbwriel morol a chefnogi prosiectau i leihau'r defnydd o blastig. Llai o blasting a sbwriel arall yn mynd i mewn i'r amgylchedd morol yn lleol.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Mawrth 2021

Awdurdodau Rheoli Allweddol

PLAS RAG

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Prosiect Adfer Wystrys Brodorol Cymru

Disgrifiad

Canolbwynt Prosiect Adfer Wystrys Brodorol Cymru a noddir trwy'r EMFF yw sefydlu a monitro cyfres o leiniau yn nyfrffordd y Ddau Gleddau i adfer wystrys brodorol. Bydd canlyniadau'r prosiect yn ateb cwestiynau ynghylch sut i adfer wystrys brodorol ac ymarferoldeb gwneud hynny, gan roi sylw arbennig ar eu gallu i oroesi, recriwtio, dwyseddau stocio, effaith y clefyd *Bonamia* a'r rhywogaeth dramor *Crepidula fornicata*, yn ogystal â monitro effeithiau cadarnhaol posibl gan gynnwys cyfoethogi'r cynefin a chynyddu rhywogaethau cysylltiedig.

Canlyniadau

Prif gynnyrch y prosiect fydd adroddiad ar Ganllaw Adfer Wystrys Brodorol Cymru a Chynllun Gweithredu ar gyfer Adfer Wystrys fydd yn esbonio sut i adfer wystrys brodorol yng Nghymru a'r camau nesaf. Y prif ganlyniad fydd eglurder ynghylch ymarferoldeb adfer wystrys brodorol yng Nghymru a sut orau i wneud hynny yn nyfroedd Cymru.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Chwe 2020 – Maw 2023

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Prosiect peilot ar bori morfeydd heli ac ansawdd dŵr yn ACA Bae Caerfyrddin a'i Aberoedd

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Amlygwyd ansawdd dŵr gwael yn adroddiadau dangosol CNC ar gyflwr safleoedd (2018) fel mater o bwys sy'n effeithio ar gyflwr nodweddion ar draws y rhwydwaith MPAau yng Nghymru. Amcanion y prosiect hwn yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwella'r sylfaen dystiolaeth am lwybr effeithiau pori defaid Ymchwilio i fesurau rheoli er mwyn gwella cyflwr nodweddion cynefinoedd ACA Bae Caerfyrddin a'i Aberoedd <p>Gallai tystiolaeth a gynhyrchir gan y prosiect hwn fod yn bwysig ar gyfer safleoedd eraill lle ceir cyfuniad o forfeydd heli a gwastadeddau llaid a gwastadeddau tywod neu aber. Mae'r safleoedd hyn yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ACA Aber Afon Dyfrdwy ACA Arfordir Môn: Morfa heli ACA Pen Llŷn a'r Sarnau ACA Forol Sir Benfro ACA Aber Afon Hafren 		<p>Gwell sail dystiolaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> ar gyfer asesiadau o gyflwr nodweddion a gwybodaeth am fesurau rheoli i helpu i gyrraedd cyflwr ffafriol am gyfraniad ysgarthion defaid at broblemau ansawdd dŵr morol llywio cyfyngiadau pori ar forfeydd heli gwybodaeth am fesurau rheoli posibl i wella materion ansawdd dŵr sy'n effeithio ar y bysgodfa gocos.
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Medi 2020	Cyfoeth Naturiol Cymru	Ydyn

Lleihau'r aflonyddu ar famaliaid ac adar morol

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Eleni, bydd y gwaith hwn yn canolbwyntio ar dri phrif faes:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sicrhau bod pob cod cyffredinol ar lefel sirol yn gyson a'u bod yn nodi'r un pellteroedd. Paratoi set safonol o ddeunyddiau ategol i gefnogi'r codau morol. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys: <ul style="list-style-type: none"> Canllawiau ar amryfal weithgareddau a allai gael effaith Taflenni a chanllawiau adnabod rhywogaethau i roi rhagor o wybodaeth am y cod morol a pham mae ei angen Adolygu effeithiolrwydd y paneli aflonyddu ar forloi bach a ddatblygwyd ym Mlwyddyn Gyntaf y prosiect <p>Gweithio gyda Fforwm Arfordirol Sir Benfro ar y posibilrwydd o ddatblygu'r Ap cod morol.</p>		<p>Bod codau morol ar safleoedd allweddol ar gyfer rhywogaethau symudol iawn yn addas ac at y diben.</p> <p>Cyfrannu at gynnal y Morlo Llwyd <i>Halichoerus grypus</i> mewn cyflwr ffafriol.</p> <p>Mae'r rheini sy'n defnyddio'r amgylchedd morol yn gwybod am broblemau posibl o ran aflonyddu, a sut y gall hynny effeithio ar rywogaethau agored i niwed.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Mawrth 2021	PLAS RAG	Ydyn

Datblygu cynllun bioddiogelwch sy'n ymwneud â rhywogaethau estron goresgynnol (INNS) morol

Disgrifiad

Bydd y prosiect peilot hwn yn darparu cynllun bioddiogelwch ar gyfer ACA Pen Llŷn a'r Sarnau (PLAS). Bydd hefyd yn llywio'r gwaith o ddatblygu a gweithredu cynlluniau bioddiogelwch ar draws y rhwydwaith o MPAau.

Bydd hyn yn cael ei gyflawni drwy:

- gweithio gyda rhanddeiliaid i ymdrin â'r prif lwybrau o gyflwyno a lleadaenu INNS morol. Bydd hynny'n cynnwys gweithio â physgotwyr lleol i nodi sut y gallai INNS morol effeithio ar eu pysgodfeydd
- datblygu technegau i asesu a darogan effeithiau INNS ar gynefinoedd a rhywogaethau
- meithrin gallu i amddiffyn bioamrywiaeth forol a lleihau'r risgiau i nodweddion gwarchoddedig.

Canlyniadau

Amddiffyn nodweddion y safle, drwy reoli'r prif lwybrau y caiff INNS morol eu cyflwyno a'u lleadaenu ar lefel safle trwy ddefnyddio bioddiogelwch da.

Bydd y gwersi a ddysgwyd yn llywio'r gwaith o gynllunio bioddiogelwch ar draws y rhwydwaith MPAau.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Ebrill 2019 – Mawrth 2022

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru
PLAS RAG

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Datblygu Strategaeth Gwarchod Dolffiniaid a Llamidyddion ledled y DU

Disgrifiad

Nod y gwaith hwn yw datblygu dull gweithredu cyson ledled y DU ar gyfer rheoli pwysau a bygythiadau sy'n wynebu naw o'r rhywogaethau dolffin, llamhidydd a morfil bach mwyaf cyffredin yn nyfroedd y DU y tu mewn a'r tu allan i MPAau.

Canlyniadau

Bydd y strategaeth, yn ogystal â'r rhwymedigaethau cyfreithiol presennol, yn llywio gwaith rheoli penodol er mwyn gwella dealltwriaeth a statws cadwraeth y rhywogaethau hyn yn nyfroedd y DU.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Ymgynghori yn erbyn Mawrth 2021
Cyhoeddi a gweithredu o 2021

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru
Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur
Llywodraeth Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Cynllun gweithredu i leihau nifer yr adar sy'n cael eu dal yn ddamweiniol fel sgil-ddalffa yn nyfroedd y DU

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Mae'r prosiect tair blynedd hwn ar gyfer y DU gyfan yn ceisio sicrhau dull cydlynol er mwyn deall, a lle y bo angen, lleihau nifer adar y môr sy'n cael eu dal yn ddamweiniol fel sgil-ddalffa ym mhysgodfeydd y DU. Amcanion y prosiect yn 2019-20 yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> datblygu rhaglen waith i gynorthwyo'r broses o wneud penderfyniadau ar y posibilrwydd o ddefnyddio mesurau lliniaru; ac nodi gwelliannau i waith monitro ac asesu presennol. 		<p>Bydd gwella'r sail dystiolaeth a'r dulliau rheoli er mwyn mynd i'r afael â nifer adar y môr sy'n cael eu dal yn ddamweiniol fel sgil-ddalffa yn yr amgylchedd morol yn cyfrannu at reolaeth yr MPAAu, gan gynnwys y safleoedd hynny ar gyfer adar y môr.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Mawrth 2022	Cyfoeth Naturiol Cymru Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur Llywodraeth Cymru	Oes

Asesu, a lle y bo angen, rheoli effaith gweithgareddau pysgota masnachol ar MPAAu

Disgrifiad		Canlyniadau
<p>Nod y prosiect yw sicrhau bod pysgodfeydd masnachol mewn Safleoedd Morol Ewropeaidd yn cael eu rheoli mewn ffordd sy'n gwarchod nodweddion dynodedig mewn ffordd ddigonol, yn unol â Chyfarwyddbau Adar a Chynefinoedd yr UE.</p> <p>Mae'r prosiect yn asesu'r rhyngweithio rhwng rhywogaethau a chynefinoedd a mathau gwahanol o offer pysgota. Defnyddir yr asesiadau hyn i benderfynu a oes angen cyflwyno camau i reoli pysgodfeydd yn y dyfodol.</p> <p>Eleni, bydd gweithgareddau o dan y prosiect yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> 9 asesiad o famaliaid morol a rhwydi gosod (CNC); 20 asesiad o ryngweithiad â chewyll (CNC); 		<p>Gwell sail dystiolaeth ar y pwysau/bygythiadau a ddaw o'r holl weithgareddau pysgota masnachol perthnasol er mwyn pennu a oes angen camau rheoli.</p> <p>Archwilio a gweithredu ymyriadau rheoli, lle y bo angen, er mwyn gwella neu gynnal cyflwr nodweddion ar draws y rhwydwaith.</p>
Amserlen ar gyfer cyflawni	Awdurdodau Rheoli Allweddol	Adnoddau wedi'u Sicrhau
Cwblhau asesiadau 2020; mesurau rheoli yn mynd rhagddynt yn ôl yr angen.	Llywodraeth Cymru Cyfoeth Naturiol Cymru	Ydyn

Gweithredu dull o orfodi pysgodfeydd sy'n seiliedig ar risg

Disgrifiad

Mae'r gwaith hwn, sy'n cynnwys gorfodi ac erlyn, o fewn parth Cymru a'i MPAAu, yn gweithredu dull o orfodi morol sy'n seiliedig ar risg ac wedi'i arwain gan wybodaeth, gan ddefnyddio gwelliannau technolegol i gynnal ffocws ar weithgareddau pysgodfeydd risg uchel

Mae'n gweithredu fel rhwystr cryf i helpu i atal gweithgareddau pysgota anghyfreithlon a chyfrannu tuag at warchod nodweddion MPA a chyflwr cyffredinol y rhwydwaith yn barhaus.

Canlyniadau

Bydd y dull hwn yn gwella'r sail dystiolaeth ac yn helpu i reoli safleoedd er mwyn diogelu nodweddion dynodedig mewn MPAAu.

Amserlen ar gyfer cyflawni

Parhaus

Awdurdodau Rheoli Allweddol

Llywodraeth Cymru

Adnoddau wedi'u Sicrhau

Ydyn

Atodiad

Canllawiau blaenoriaethu ar gyfer camau sgrinio a sgorio i'w cynnwys yng Nghynllun Gweithredu Rheoli'r Rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchoddedig (MPA)

Cyflwyniad

Mae Grŵp Llywio ar gyfer Rheoli MPAau (y Grŵp Llywio) wedi datblygu Fframwaith ar gyfer Rheoli'r Rhwydwaith o MPAau er mwyn cynorthwyo awdurdodau rheoli Cymru i reoli'r rhwydwaith o MPAau yng Nghymru yn well. Ochr yn ochr â'r Fframwaith hwn ceir y Cynllun Gweithredu ar gyfer Rhwydwaith yr Ardaloedd Morol Gwarchoddedig (y cynllun gweithredu) sy'n cael ei ddiweddarau yn flynyddol. Cyhoeddir adroddiad blynyddol arno.

Pwrpas

Bwriad y canllawiau hyn yw egluro'r meini prawf ar gyfer sgorio camau gweithredu posibl allai gael eu cynnwys yn y Cynllun Gweithredu. Bydd y canllawiau hyn yn helpu'r rheini fydd yn gyfrifol am y camau gweithredu i benderfynu a yw'r camau gweithredu hynny'n addas i'w cynnwys neu eu helpu i'w haddasu a'u gwneud yn fwy addas ar gyfer eu cynnwys. Er na fydd y rhai fydd o bosibl yn gweithredu yn rhan o'r broses sgorio, mae'n ddefnyddiol deall sut y mae'r system sgorio yn gweithio.

Crynodeb o'r broses

Mae Tabl 1 yn crynhoi'r pum maen prawf ar gyfer blaenoriaethu. Cewch fwy o wybodaeth am sut i'w defnyddio yn yr adrannau sy'n dilyn. Dim ond camau sy'n cyrraedd y sgôr trothwy (fel a nodir yn Nhabl 1) ar gyfer pob maen prawf fydd yn cael eu cynnwys yn y cynllun gweithredu.

Tabl 1: Sgoriau trothwy ac uchafswm y sgoriau ar gyfer pob maen prawf

	Maen Prawf	Sgôr trothwy
1	Beth yw maint gofodol y cam gweithredu?	2
2	Beth yw gallu'r cam gweithredu i sicrhau gwelliannau, neu i wella ein dealltwriaeth o bwysau/bygythiadau neu eu rheolaeth?	2
3	A yw'r cam gweithredu'n gyson ag egwyddorion rheoli'r MPAau?	2*
4	Pa mor ddichonadwy yw'r cam gweithredu?	2
5	A fyddai gweithredu'r camau yn rhoi gwerth am arian?	Ddim yn berthnasol

* Ar gyfer o leiaf un o'r egwyddorion rheoli

Bydd y canllawiau manylach canlynol yn helpu y rhai sy'n gyfrifol am y camau gweithredu i ddeall y meini prawf a sut y gellid eu defnyddio wrth flaenoriaethu camau i'w cynnwys yn y cynllun gweithredu.

Maen Prawf 1. Beth yw maint gofodol y cam gweithredu?

Prif ystyriaeth y maen prawf hwn yw pa rannau o'r rhwydwaith y mae'r cam gweithredu'n effeithio arny'n nhw. Bydd y sgôr a roddir yn seiliedig ar faint effaith y cam ar rwydwaith yr MPAAu. Mae hwn yn gynllun gweithredu ar gyfer y rhwydwaith cyfan felly mwya'n y byd o'r rhwydwaith yr effeithir arno neu fwya'n y byd nifer y nodweddion (neu gyfran y nodwedd ar draws y rhwydwaith) yr effeithir arnynt, mwya'n y byd y sgôr. Gellir rhoi sgôr trothwy (2) i'r cam os yw'n brosiect arddangos ar y lefel leol y gellid ei roi ar waith ar draws y rhwydwaith.

Elfennau i'w hystyried: Mae'n bwysig bod yn glir pa safleoedd ac/neu nodweddion fydd y camau gweithredu o fudd iddynt. Os yw'r cam yn brosiect arddangos, mae'n bwysig nodi'r safleoedd eraill allai fanteisio arno yn y tymor hir ac os yn bosibl, sut y gellid rhoi'r brosiect ar waith ar draws y rhwydwaith.

Defnyddiwch y tabl isod i ddeall sut y bydd eich camau gweithredu posibl yn cael eu sgorio.

Maen Prawf 2: Tabl Sgorio

Esboniad	Sgôr
Mae'r cam gweithredu ar un safle yn unig ac nid oes goblygiadau ehangach iddo ar draws y rhwydwaith*.	0
Mae'r cam gweithredu ar gyfer nifer fach o safleoedd neu gyfran fach o'r rhwydwaith.	1
Mae'r cam gweithredu ar gyfer: <ul style="list-style-type: none"> nifer o safleoedd neu gyfran fawr o'r rhwydwaith o MPAAu neu gyfran fawr o nodwedd ar draws y rhwydwaith. Gellir dyfarnu sgôr o ddau hefyd os mai prosiect arddangos** yw'r cam gweithredu gyda phosibilrwydd cryf o gael ei gyflwyno ar draws y rhwydwaith wedi cam peilot lleol.	2 (sgôr trothwy)
Mae'r cam gweithredu ar gyfer y rhwydwaith (e.e. nodwedd gyfan a/neu ar draws pwysau).	3

* Dylid pennu blaenoriaethu'r camau gweithredu hyn trwy gynlluniau gweithredu lleol, os ydynt yn bod, neu Gronfa Ddata Gweithredoedd CNC.

** Byddai gofyn i brosiect arddangos ymdrin â mater sy'n berthnasol i'r rhwydwaith cyfan ond byddai'n briodol ei gynnal ar un safle i brofi a yw'n ateb y gofyn.

Maen Prawf 2. Beth yw gallu'r cam gweithredu i sicrhau gwelliannau, neu i wella ein dealltwriaeth o bwysau/bygythiadau neu eu rheolaeth?

Mae'r maen prawf hwn wedi ei rannu yn ddwy ran. Bydd unrhyw weithredu posibl ond yn cael ei asesu yn erbyn un o'r meini prawf hyn (sef naill ai 2a neu 2b):

- Os oes gennych brosiect fydd yn mynd i'r afael ag un neu fwy o'r pwysau neu'r bygythiadau sydd i un neu fwy o nodweddion ein rhwydwaith MPAAu, yna bydd angen ichi asesu eich prosiect o dan faen prawf 2a.
- Ond os yw'r gweithredu'n gysylltiedig â'r angen i ddeall pwysau neu fygythiad yn well, yna caiff ei asesu yn ôl 3b. Bydd maen prawf 3b hefyd yn cael ei ddefnyddio os yw'r camau posibl yn golygu bod angen gwell dealltwriaeth neu dreialu dull penodol o reoli.

I grynhoi, os oes gweithredu uniongyrchol 2a yw'r maen prawf mwyaf addas. Os yw'n brosiect ymchwilio, 2b yw'r maen prawf mwyaf addas. Peidiwch â chysylltu'r cam gweithredu â'r ddau, hyd yn oed os yw'n cynnwys elfennau o'r ddau.

Gellir defnyddio'r ddau faen prawf ar gyfer pwysau a bygythiadau, a chaiff rhain eu diffinio isod:

- Pwysau: rhywbeth sydd ar hyn o bryd yn cael effaith andwyol ar un neu fwy o nodweddion
- Bygythiad: rhywbeth sydd ddim yn bwysau ar hyn o bryd ond sy'n cael ei ystyried yn debygol o fod yn bwysau yn y dyfodol agos os na fydd camau'n cael eu cymryd.

Maen prawf 2a. A fydd y camau gweithredu yn sicrhau gwelliannau i, neu yn cynnal, cyflwr nodwedd?

Mae'r maen prawf hwn yn berthnasol i gamau gweithredu a fydd yn arwain at wella neu gynnal cyflwr nodweddion yn y rhwydwaith MPAau, fel arfer trwy reoli pwysau/bygythiadau i'r nodwedd. Gallai'r cam gweithredu fod yn gysylltiedig hefyd â rheoli gweithgareddau sy'n effeithio ar gyflwr y nodwedd neu ag adfer y nodwedd.

Elfennau i'w hystyried: Byddwch yn glir pa bwysau y mae'r cam gweithredu yn ei dargedu a pha nodweddion y mae'r pwysau yn effeithio arny'n nhw a sut. Esboniwch yn union sut y bydd y cam gweithredu'n lliniaru'r pwysau a dargedir. Byddai'n dda bod yn glir hefyd pwy fydd yn gyfrifol a beth fydd ei rôl.

Enghreifftiau o gamau gweithredu y byddai angen eu hystyried o dan 2a:

- Gweithredu i ddatblygu strategaeth ar draws y rhwydwaith i reoli pwysau ar nodwedd e.e Strategaeth Gwarchod Dolffiniaid a Llamidyddion y DU.
- Gweithredu i leihau'r mewnbwn maethynnau sy'n effeithio ar nodwedd arfordirol fel peilot.
- Gweithredu i leihau effaith aflonyddwch gan gychod (e.e. cod ymddygiad) ar nodwedd gyfan.

Defnyddiwch y tabl isod i ddeall yn well sut y caiff eich camau posibl eu sgorio.

Maen prawf 2a: Tabl Sgorio

Esboniad	Sgôr
Nid yw'r cam gweithredu wedi'i dargedu at bwysau neu fygythiad sy'n gysylltiedig â chyflwr nodwedd.	0
Bygythiad*: Bydd y gweithredu yn rheoli un neu ragor o'r bygythiadau sy'n cael eu hamau o gael effaith ar gyflwr nodweddion rhwydwaith yr Ardaloedd Morol Gwarchoddedig.	1
Pwysau: Bydd y gweithredu yn rheoli un neu fwy o'r pwysau y gwyddwn sy'n cael effaith ar nodweddion y rhwydwaith MPAau. Bygythiad: Bydd y gweithredu yn rheoli un neu fwy o'r bygythiadau a allai gael effaith ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith MPAau.	2
Pwysau: Bydd y gweithredu yn rheoli un neu fwy o'r pwysau y gwyddwn sy'n cael effaith sylweddol ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith MPAau, gan ddefnyddio dull sydd wedi'i brofi. Bygythiad: Bydd y camau gweithredu yn rheoli un neu fwy o'r bygythiadau a allai gael effaith sylweddol ar nodweddion y rhwydwaith MPAau gan ddefnyddio dull o weithio sydd wedi'i brofi.	3

*Nid oes sgôr o 1 ar gyfer pwysau, gan y dylid gwybod eisoes am y pwysau er mwyn cael eu blaenoriaethu ar gyfer y cynllun gweithredu.

Maen Prawf 2b. Allai'r camau gweithredu sicrhau ein bod yn deall yn well y pwysau/bygythiadau neu y dull o'u rheoli?

Mae'r maen prawf hwn yn gysylltiedig â chamau fydd yn arwain at wella ein dealltwriaeth o'r pwysau neu'r bygythiadau i'r rhwydwaith MPAau neu wella ein dealltwriaeth o'r mesurau rheoli gwahanol allai gael eu defnyddio i fynd i'r afael â'r pwysau neu'r bygythiadau hyn.

Elfennau i'w hystyried: Mae'n bwysig bod yn glir pa fwch yn ein dealltwriaeth y mae'r cam gweithredu yn ceisio ei lenwi. Ystyriwch pam y mae'n fwch a sut y bydd y camau posibl yn ei lenwi. Os ydych yn ystyried dull newydd o reoli (naill ai i'w harchwilio neu eu treialu) byddwch yn glir ynghylch yn union beth yw'r mesur rheoli a'r canlyniadau fydd yn cael eu cyflawni ac os yn bosibl ble y mae'r dull o weithio wedi ei ddefnyddio'n llwyddiannus mewn manau eraill. Defnyddiwch y tabl isod i ddeall sut y bydd eich camau gweithredu posibl yn cael eu sgorio.

Enghreifftiau o gamau gweithredu y byddai angen eu hystyried o dan 2b:

- Mae archwiliad i effaith y wasgfa arfordirol ar nodweddion y rhwydwaith MPAau:
- Ymchwiliad i effaith sbwriel môr ar nodweddion MPA; neu
- Treialu dull rheoli newydd o balu am abwyd ar safle (os yw hefyd yn rhywbeth y gellid ei gyflwyno i safleoedd eraill).

Maen Prawf 2b: Tabl Sgorio

Esboniad	Sgôr
<p>Ni fydd y cam gweithredu'n gwella ein dealltwriaeth o</p> <p>a. pwysau neu fgythiadau; neu</p> <p>b. y mesurau rheoli sydd eu hangen i fynd i'r afael â nhw.</p>	0
<p>Bygythiad: Bydd y camau gweithredu yn gwella'n rhannol ein dealltwriaeth o</p> <p>a. un o'r bygythiadau a allai effeithio ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith o MPAau; neu</p> <p>b. y mesurau rheoli sydd eu hangen i fynd i'r afael â'r bygythiad hwn.</p>	1
<p>Pwysau: Bydd y cam gweithredu yn cynyddu ein dealltwriaeth o</p> <p>a. un neu fwy o'r pwysau a sut maent yn effeithio ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith o MPAau; neu</p> <p>b. y mesurau rheoli sydd eu hangen i reoli'r pwysau hynny.</p> <p>Bygythiad: Bydd y cam gweithredu yn gwella ein dealltwriaeth o</p> <p>a. un neu fwy o'r bygythiadau a allai effeithio ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith o MPAau; neu</p> <p>b. y mesurau rheoli sydd eu hangen i reoli'r bygythiadau hynny.</p>	2 (trothwy sgôr)
<p>Pwysau: Bydd y cam gweithredu yn cynyddu yn sylweddol ein dealltwriaeth o</p> <p>a. un neu fwy o'r pwysau a sut maent yn effeithio ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith o MPAau; neu</p> <p>b. y mesurau rheoli sydd eu hangen i reoli'r pwysau hynny.</p> <p>Bygythiad: Bydd y cam gweithredu yn gwella'n sylweddol ein dealltwriaeth o</p> <p>a. un neu ragor o'r bygythiadau a allai effeithio'n sylweddol ar gyflwr nodweddion y rhwydwaith o MPAau; neu</p> <p>b. y mesurau rheoli sydd eu hangen i reoli'r bygythiadau hynny.</p>	3

Maen Prawf 3: A yw'r cam gweithredu yn gyson ag Egwyddorion Rheoli MPAau?

Mae'r maen prawf cyntaf hwn yn canolbwyntio ar ba mor dda y mae'r cam gweithredu'n bodloni un neu fwy o bum egwyddor rheoli'r rhwydwaith MPAau. Bydd yn bosibl i'r camau gael eu sgorio yn erbyn unrhyw rai neu bob un o egwyddorion rheoli'r MPA ym Mluch 1. Efallai na fydd un cam yn berthnasol i bob un o'r egwyddorion rheoli ac nid oes angen ceisio gwneud i gam gweithredu ffitio'r holl feini prawf. Rhoddir cyngor i'r rheini fydd yn gyfrifol am y cam gweithredu o dan bob egwyddor rheoli mewn italics.

Os bydd cam gweithredu'n cael sgôr negyddol yn erbyn unrhyw egwyddor rheoli, ni ddylech fynd ag e ymhellach trwy'r broses flaenoriaethau tan y gellir unioni'r broblem wreiddiol. Defnyddiwch y tabl isod i ddeall sut y bydd eich camau gweithredu posibl yn cael eu sgorio.

Maen Prawf 3: Tabl Sgorio

Esboniad	Sgôr
Mae anghysondebau rhwng y cam gweithredu a'r egwyddor reoli.	-3
Nid yw'r cam gweithredu'n berthnasol i'r egwyddor reoli.	0
Mae'r cam gweithredu'n cyd-fynd yn rhannol â'r egwyddor reoli.	1
Mae'r cam gweithredu'n cyd-fynd â'r egwyddor reoli	2*
Mae'r cam gweithredu'n cyd-fynd â'r egwyddor reoli a bydd hefyd yn cyflwyno newidiadau cadarnhaol i ffyrdd o weithio.	3

*Sgôr trothwy - mae angen sgôr o 2 yn erbyn o leiaf un egwyddor reoli.

Blwch 1: Egwyddorion ar Reoli Ardaloedd Morol Gwarchoddedig

ER1 Cynllunio Strategol: Dylai'r gwaith o reoli gael ei lywio gan brosesau cynllunio strategol ar lefel adrannol yn ogystal â lefel Cymru gyfan. Mae'n cefnogi'r defnydd cynaliadwy o'r rhwydwaith o MPAau mewn ffyrdd sy'n gwarchod ac yn gwella, ac yn cyfrannu at ecosystemau morol gwydn, llesiant a'r broses o reoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy.

A oes gan y camau gweithredu posibl agwedd gynllunio amlwg ledled Cymru sy'n cyfrannu at ecosystemau morol cadarn, llesiant a sicrhau bod adnoddau naturiol yn cael eu rheoli yn gynaliadwy?

ER2 Rheoleiddio, datblygu prosesau cydsynio ac asesu: Mae prosesau rheoleiddio a phenderfyniadau cydsynio yn cael eu darparu yn gyson ac yn gytwys ar draws y rhwydwaith, ac yn ystyried yn broactif gynnal neu wella (ble yn bosibl/briodol) gyflwr y safleoedd a'r nodweddion perthnasol ar draws y rhwydwaith.

A yw'r camau gweithredu posibl yn gysylltiedig â'r rheoliad, datblygu prosesau cydsynio neu asesu ar gyfer Ardaloedd Morol Gwarchoddedig yng Nghymru?

ER3 Cyngor ac arweiniad ar reoli: Mae gweithrediadau penderfynu a rheoli yn cael cyngor ac arweiniad clir a chyson ar MPAau gan gynnwys eu hamcanion cadwraeth.

A yw'r camau gweithredu posibl yn gysylltiedig â chynhyrchu canllawiau i wella'r dull o reoli ein Hardaloedd Morol Gwarchoddedig?

ER4 Deall cyflwr, pwysau a bygythiadau ar safleoedd a'u nodweddion i lywio'r dull o reoli: Caiff y dull o reoli ei lywio gan asesiadau ffurfiol ac adrodd ar gyflwr nodweddion, safleoedd a'r rhwydwaith a'r pwysau cysylltiedig. Caiff asesiadau ac adroddiadau eu llywio gan raglen dystiolaeth wedi'i blaenoriaethu (gan gynnwys monitro) sy'n gwella ein dealltwriaeth o'r berthynas rhwng pwysau a bygythiadau a chyflwr.

A yw'r camau gweithredu posibl yn gwella ein dealltwriaeth o'r pwysau a/neu'r bygythiadau ar ein MPAau?

MP5 Rheoli ehangach: Mae gweithgareddau rheoli ar draws y rhwydwaith yn blaenoriaethu'r rhai hynny sydd fwyaf tebygol o wella cyflwr a diogelwch y dull o reoli. Eir i'r afael â heriau rheoli cyffredin yn gyfunol ar draws y rhwydwaith.

A fydd y camau gweithredu posibl yn gwella'r dull o reoli ac felly gyflwr y rhwydwaith o Ardaloedd Morol Gwarchoddedig yng Nghymru?

Maen Prawf 4. Pa mor ddichonadwy yw'r gweithredu?

Mae'r maen prawf hwn yn gysylltiedig â gallu'r sawl sy'n gyfrifol am y cam gweithredu i'w gyflawni. Mae'n bwysig o dan y maen prawf hwn i ystyried yn union sut y caiff y cam gweithredu ei roi ar waith ac a yw'r dulliau sy'n cael eu cynnig wedi eu defnyddio'n llwyddiannus mewn manau eraill.

Elfennau i'w hystyried: Mae'n bwysig ystyried ymarferoldeb technegol eich prosiect gan gynnwys y gallu ymarferol, logistig a thechnegol (gan gynnwys sgiliau ac arbenigedd) sydd ei angen i gymryd y cam. Ystyriwch ba mor briodol yw'r fethodoleg hon ar gyfer y safle neu'r cyd-destun.

Defnyddiwch y tabl isod i ddeall sut y caiff eich camau posibl eu sgorio.

Maen Prawf 4: Tabl Sgorio	
Esboniad	Sgôr
Nid yw'r cam gweithredu'n dechnegol ddichonadwy, hyd yn oed pe bai adnoddau ar gael	0
Nid yw dichonoldeb technegol y cam gweithredu wedi'i brofi ar hyn o bryd	1
Nid oes problemau arwyddocaol o ran ymarferoldeb/priodoldeb technegol	2
Ymarferoldeb technegol wedi'i brofi	3

Maen Prawf 5. A fyddai gweithredu'r camau yn rhoi gwerth am arian?

Mae'r maen prawf hwn yn ymwneud â gwerth am arian y cam gweithredu. Nid oes sgôr i'r ymateb ond rhaid ichi ystyried yn eich ateb pa mor resymol yw'r gost o'i chymharu â maint y prosiect a'i fanteision. Er nad oes sgôr i'r maen prawf hwn, mae'n bwysig bod yn glir sut y cafodd cost y prosiect ei datblygu a manteision canlyniadau'r prosiect i'r rhwydwaith MPA.

Elfennau i'w hystyried: Mae'n bwysig ystyried manteision eich prosiect mewn perthynas â chost y prosiect. Canolbwyntiwch ar ganlyniadau'r prosiect. Cynhwyswch y costau uniongyrchol yn ogystal â'r adnoddau eraill sydd eu hangen i allu cymryd y cam a sicrhau canlyniadau disgwyliedig y prosiect sy'n gysylltiedig â gwella cyflwr nodweddion y rhwydwaith neu ein dealltwriaeth ohonynt.